

Marek Maciejewski

Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na zmiany struktury towarowej polskiego eksportu

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 41/3, 117-130

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Marek Maciejewski*

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

WPLYW BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH NA ZMIANY STRUKTURY TOWAROWEJ POLSKIEGO EKSPORTU

Streszczenie

W części teoretycznej artykułu zwrócono uwagę na efekty oddziaływania bezpośrednich inwestycji zagranicznych na handel międzynarodowy. Przywołano koncepcje wskazujące na substytucyjny i komplementarny związek między nimi. Odniesiono się również do wpływu BIZ na zmiany jakościowe struktury towarowej eksportu. W części empirycznej skupiono uwagę na polskim eksporcie przetwórstwa przemysłowego, ponieważ koncentruje się działalność eksportowa podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, a istotna część polskiego eksportu przetwórczego przypada na te podmioty. Przeprowadzono analizę zmian struktury towarowej polskiego eksportu w kontekście dynamiki procesu jej upodabniania ze strukturą eksportu państw grupy G7 i podjęto próbę określenia, na ile można uzasadnić to aktywnością podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego.

Słowa kluczowe: bezpośrednie inwestycje zagraniczne, struktura towarowa eksportu, technologia

Wprowadzenie

Proces liberalizacji przepływu czynników produkcji wymaga uwzględnienia roli kapitału zagranicznego w przekształceniach dokonujących się w gospodarce

* E-mail: marek.maciejewski@uek.krakow.pl.

krajowej. W artykule zwrócono uwagę na zmiany jakościowe struktury polskiego eksportu, przyjmując założenie, że napływ kapitału zagranicznego wpłynie na poprawę jej konkurencyjności. Za miarę oddziaływania inwestycji zagranicznych przyjęto dynamikę procesu upodabniania struktury towarowej eksportu Polski i krajów G7 na rynki państw rozwiniętych z uwzględnieniem poziomu wykorzystywanej techniki produkcji. W tym celu posłużono się wskaźnikiem podobieństwa struktur oraz analizą korelacji liniowej. Badaniem objęto lata 1995–2013, miejscami zawężając analizę do lat 2004–2013, z uwagi na dostępność porównywalnych danych.

1. Teoretyczne aspekty powiązań bezpośrednich inwestycji zagranicznych i handlu zagranicznego

W wielu opracowaniach teoretycznych zwraca się uwagę na związki między bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi i handlem międzynarodowym, a głównie na dwa aspekty tych powiązań. W pierwszym podkreśla się kwestię zastępowania handlu przez BIZ lub ich uzupełniania się, a w drugim nacisk kładziony jest na wpływ inwestycji zagranicznych na konkurencyjność eksportu.

Efekt substytucji BIZ względem handlu jest wyjaśniany na podstawie założenia, że są one alternatywnymi metodami dostaw na rynki zagraniczne, a czynnikiem sprawczym wyboru jednej z tych metod jest występowanie barier handlowych w dostępie do danego rynku¹. Rozstrzygające znaczenie może mieć również kwestia akceptowanego przez przedsiębiorstwo poziomu ryzyka oraz kosztów lub kontroli związanych z obsługą rynku zbytu. W odróżnieniu od inwestycji handel wiąże się bowiem z niższymi kosztami i większą elastycznością, ale charakteryzuje się brakiem pełnej informacji o rynku². Podkreśla się również znaczenie korzyści lokalizacyjnych kraju przyjmującego inwestycję w porównaniu z krajem macierzystym³.

¹ R.A. Mundell, *International Trade and Factor Mobility*, „American Economic Review”, June 1957, s. 321–322.

² M.A. Weresa, *Zaangażowanie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w wymianę handlową z zagranicą*, w: *Handel międzynarodowy a procesy integracyjne w gospodarce światowej*, red. M. Maciejewski i S. Wydymus, Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2009, s. 280–281.

³ J. Dunning, *International Production and the Multinational Enterprise*, Alle & Unwin, London 1981, s. 111.

Komplementarności handlu względem BIZ sprzyja znoszenie barier w przepływie czynników produkcji. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne są uzupełniane wymianą handlową w wypadku inwestycji wertykalnych, które wiążą się z podziałem produkcji na etapy i dążeniem do osiągnięcia przewagi przez lokalizację produkcji w miejscach pozwalających na minimalizację kosztów działalności⁴. Podobnie jest z inwestycjami mającymi na celu pozyskanie dostępu do zaopatrzenia w surowce naturalne.

Mechanizm powiązań między inwestycjami i handlem zagranicznym można odnaleźć w modelu korzyści komparatywnych Kojimy oraz teorii przewagi komparatywnej Ozawy⁵. Koncentrują się one na zagadnieniu komplementarności i substytucyjności strumieni BIZ w stosunku do handlu międzynarodowego, przy czym podkreślają znaczenie inwestycji dla rozwoju gospodarki przez wzrost obrotów handlowych i zmiany w strukturze towarowej na rzecz produktów o wyższym poziomie zaawansowania technologicznego⁶.

W jakościowych aspektach wpływu inwestycji zagranicznych na handel zagraniczny podnosi się kwestie poprawy konkurencyjności wytwarzanych w kraju towarów przez towarzyszący napływowi kapitału transfer technologii i *know-how*, oryginalnych rozwiązań marketingowych i organizacyjnych oraz z uwagi na efekt naśladownictwa firm krajowych zmuszonych do konkurowania na rynku lokalnym z podmiotami z udziałem kapitału obcego⁷. Efekt dyfuzji nowoczesnych technik na rynku krajowym jest również osiągany przez migrację na rynku lokalnym pracowników, szkolonych i zdobywających doświadczenie w firmach inwestora zagranicznego⁸.

⁴ Ł. Ambroziak, *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na handel wewnątrzgałęziowy państw Grupy Wyszehradzkiej*, Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur, Warszawa 2013, s. 26.

⁵ M. Salamaga, *Modelowanie wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na handel zagraniczny w świetle wybranych teorii ekonomii na przykładzie krajów Europy Środkowo-Wschodniej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2013, s. 58.

⁶ *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na konkurencyjność polskiej gospodarki*, red. E. Frajtag-Mika, PWE, Warszawa 2009, s. 65–66.

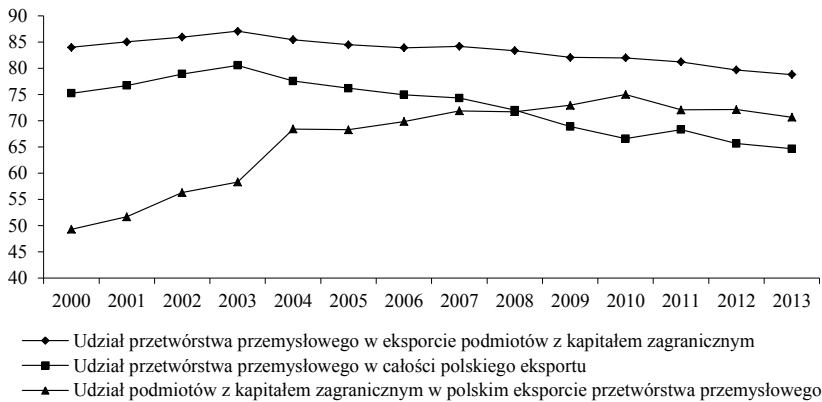
⁷ M.A. Weresa, *Wpływ handlu zagranicznego i inwestycji bezpośrednich na innowacyjność polskiej gospodarki*, SGH, Monografie i Opracowania, nr 504, Warszawa 2002, s. 40–41.

⁸ A. Golejewska, *Relacje między handlem zagranicznym i bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi w przemyśle przetwórczym Polski*, „Gospodarka Narodowa” 2004, nr 5–6, s. 3.

2. Przekształcenia struktury towarowej polskiego eksportu

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce koncentrują się głównie na sektorze usług. Na koniec 2013 roku na usługi, głównie pośrednictwa finansowego, przypadało ponad 60% ogółu zobowiązań Polski z tytułu zagranicznych inwestycji bezpośrednich (57% w 2004 r.). Zmniejszeniu uległo natomiast zaangażowanie inwestorów zagranicznych w sektor przetwórstwa przemysłowego, do poziomu 30% na koniec 2013 roku (36% w 2004 r.)⁹. Tymczasem to właśnie w sektorze przetwórstwa przemysłowego koncentruje się eksportowa aktywność podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego (rys. 1). W roku 2003 na ten sektor przypadało ponad 87% eksportu firm z kapitałem obcym. Mimo że kolejne lata charakteryzowały się systematycznym spadkiem znaczenia przetwórstwa przemysłowego w strukturze eksportu analizowanych podmiotów, to w 2013 roku prawie 79% ich wywozu realizowano w tym sektorze.

Rysunek 1. Znaczenie sektora przetwórstwa przemysłowego w polskim eksporcie i eksporcie podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w latach 2000–2013 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego*, GUS, Warszawa 2001–2014; *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym*, GUS, Warszawa, za lata 2000–2013; *Rocznik statystyczny przemysłu*, GUS, Warszawa, za lata 2000–2013; *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, GUS, Warszawa, za lata 2000–2013.

⁹ www.nbp.pl (dostęp: marzec 2015).

Z punktu widzenia zmian jakościowych polskiego eksportu przetwórczego istotne znaczenie ma fakt, że przeważająca część ogółu polskiego eksportu tego sektora przypada na podmioty z kapitałem obcym (rys. 1). W roku 2010 były one odpowiedzialne za 75% polskiego wywozu produktów przetwórstwa przemysłowego. Z kolei eksport sektora przetwórstwa przemysłowego stanowił główną pozycję polskiego eksportu (w 2003 r. 80%, a w wyniku spadku w latach kolejnych – 65% w 2013 r.). Można zatem stwierdzić, że o sile polskiego eksportu decyduje potencjał sektora przetwórstwa przemysłowego, a na jego zdolności eksportowe wpływa zaangażowanie podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. W celu oceny zmian jakościowych polskiego eksportu, będących rezultatem aktywności tych podmiotów analizie poddano przekształcenia struktury towarowej zachodzące w produktach przetwórstwa przemysłowego kierowanych na rynki zagraniczne. Za przedmiot badań obrano towary sekcji 5–8 Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Handlu (SITC)¹⁰, wykorzystując dokonywany przez UNCTAD ich podział z uwagi na stopień przetworzenia i rozróżnienie wśród nich produktów uzyskiwanych na podstawie pracy i zasobów oraz niskiej, średniej i wysokiej techniki¹¹. Za punkt odniesienia przyjęto strukturę towarową eksportu państw G7 na rynki państw rozwiniętych, a za cel badań ustalenie, na ile struktura towarowa polskiego eksportu analizowanego sektora podlega procesowi upodabniania się do struktury eksportu państw wysoko rozwiniętych i jaka jest w tym rola kapitału zagranicznego.

Z rysunku 2 wynika, że zwłaszcza na początku analizowanego okresu czynnikiem różnicującym strukturę eksportu Polski i państw grupy G7 była wyraźna przewaga udziału w polskim eksporcie produkcji opartej na pracy i zasobach oraz niskiej technice. W roku 1995 produkty te stanowiły odpowiednio 41,2% i 21,8% polskiego eksportu przetwórczego, co oznaczało, że ich udział był o 28,8 i 13,8 punktu procentowego wyższy niż w krajach G7 (w 1995 r. 12,4% i 8%).

Udział produktów średniej i wysokiej techniki był znacznie wyższy (w 1995 r. odpowiednio o 19,8 i 22,8 pkt proc.) w strukturze eksportu państw G7 niż w polskim eksporcie, w którym stanowiły one 23,3% i 13,6%.

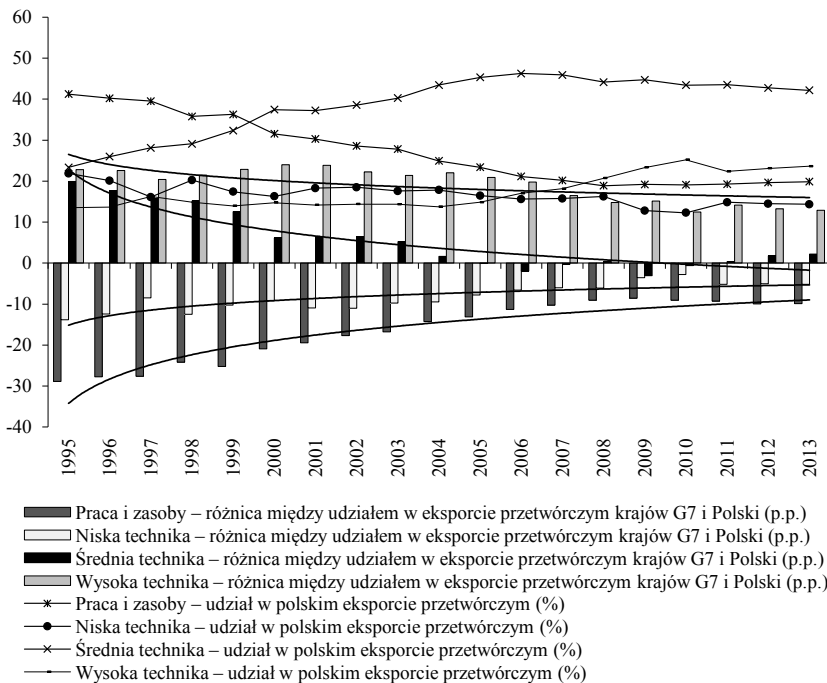
W kolejnych latach znacznie wyraźniejsze zmiany w strukturze towarowej odnotowano w polskim eksporcie niż w krajach G7. Potwierdzają to dane w tabeli

¹⁰ Z wyjątkiem grupy 667 (perły i kamienie szlachetne) oraz 68 (metale nieżelazne).

¹¹ <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx> (dostęp: marzec 2015).

1, zwłaszcza wartości odchylenia standardowego, które w krajach G7 nieznacznie przekroczyły 1,0 jedynie dla produktów wysokiej techniki.

Rysunek 2. Struktura towarowa polskiego eksportu (%) i jej różnice w stosunku do struktury towarowej państw G7 (punkty procentowe) w latach 1995–2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie

<http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx> (dostęp: marzec 2015).

W polskim eksporcie największe zmiany dotyczyły produktów opartych na pracy i zasobach. Ich udział w strukturze eksportu uległ wyraźnemu zmniejszeniu, do poziomu 19,9% w 2013 roku. Podobna zmiana zaszła w strukturze eksportu produktów średniej techniki. Ich rola istotnie wzrosła w polskim eksporcie przetwórczym – w 2013 roku stanowiły one 42,2% wywozu tej kategorii produktów. W latach 2005–2007 i 2009–2010 udział tych produktów w strukturze polskiego eksportu był nawet wyższy niż w krajach G7 (rys. 2). Nie tak znaczne, ale istotne zmiany zaszły w przypadku produktów wysokiej techniki, których udział w strukturze eksportu przetwórczego wzrósł do poziomu 23,6% w 2013 roku, oraz wyrobów niskiej

techniki, których znaczenie w strukturze eksportu przetwórczego spadło w tym roku do poziomu 14,3%.

Tabela 1. Struktura towarowa eksportu produktów przetworzonych krajów G7 i Polski w latach 1995–2013 (%)

Grupa produktów	Początek okresu (1995)	Koniec okresu (2013)	Max (1995–2013)	Min (1995–2013)	Średnia (1995–2013)	Odchylenie standardowe (1995–2013)
G7						
Praca i zasoby	12,4	10,0	12,5	9,7	0,7	0,8396
Niska technika	8,0	9,2	10,2	7,1	0,4	0,9725
Średnia technika	43,3	44,3	45,7	41,7	2,3	0,9637
Wysoka technika	36,4	36,5	38,8	34,6	1,9	1,0076
Polska						
Praca i zasoby	41,2	19,9	41,2	18,9	27,2	7,8945
Niska technika	21,9	14,3	21,9	12,3	16,7	2,4171
Średnia technika	23,3	42,2	46,2	23,3	38,6	7,1217
Wysoka technika	13,6	23,6	25,2	13,6	17,5	4,0213

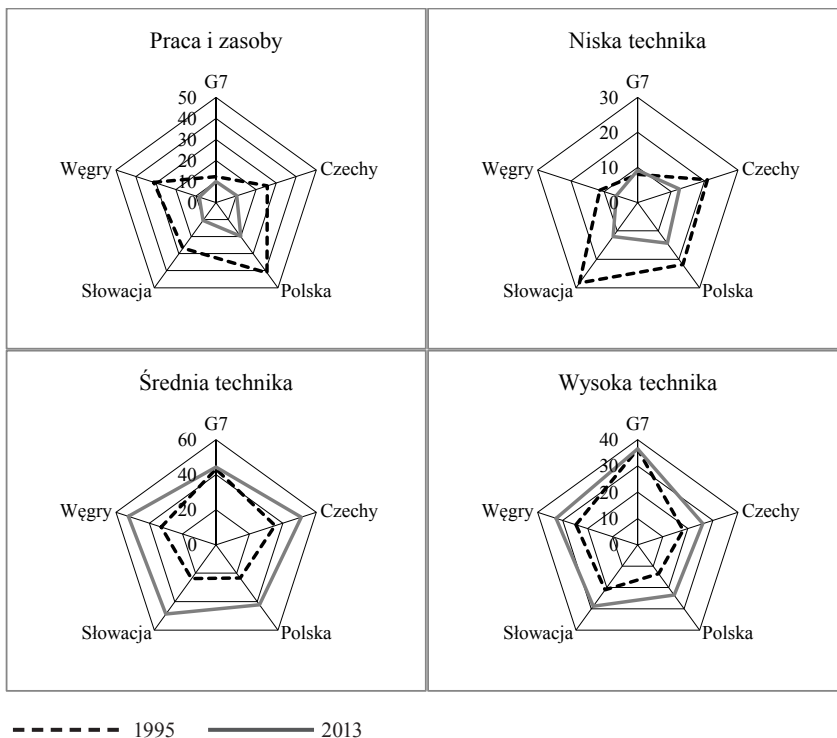
Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx> (dostęp: marzec 2015).

Warto zwrócić uwagę na to, że w 1995 roku odnotowano najwyższy dla całego okresu 1995–2013 udział w polskim eksporcie przetwórczym produktów opartych na pracy i zasobach oraz wyrobów niskiej techniki. W tym samym roku najniższy w latach 1995–2013 udział w strukturze eksportu miały produkty średniej i niskiej techniki. Oznacza to, że na początku analizowanego okresu struktura towarowa polskiego eksportu była najmniej konkurencyjna. Zmiany, które zaszły w niej w kolejnych latach, czyli wzrost znaczenia wyrobów średniej i wysokiej techniki kosztem produktów opartych na pracy i zasobach oraz niskiej technice, wpłynęły na zbliżenie struktury towarowej polskiego eksportu do struktury eksportu państw wysoko rozwiniętych. Wskazują na to naniesione na rysunku 2 i zmierzające do zera linie trendu dla różnic w udziale poszczególnych kategorii produktów w eksporcie państw G7 i Polski. Należy podkreślić, że w ostatnich latach dynamika pozytywnych zmian w strukturze polskiego eksportu uległa osłabieniu, a opisywane tendencje zatrzymały się lub nawet odwróciły. Produkty wysokiej techniki najwyższy udział, na poziomie 25,2%, w strukturze polskiego eksportu przetwórczego miały w 2010 roku. Wyroby średniej techniki największą rolę w polskim eksporcie

(46,2%) odgrywały w 2006 roku. Kolejne lata przyniosły niewielki spadek znaczenia produktów wysokiej i średniej techniki. Z kolei wyroby oparte na pracy i zasobach najniższy udział w strukturze eksportu (18,9%) miały w 2008 roku, a wyroby niskiej techniki (12,3%) – w 2010 roku. W następnych latach nieznacznie wzrosło ich znaczenie w polskim eksporcie (rys. 2, tab. 1), co zaowocowało rosnącą różnicą między ich udziałem w strukturze polskiego eksportu i państw G7 (rys. 2).

Opisywane procesy nie są charakterystyczne wyłącznie dla polskiej gospodarki. Świadczą o tym wyniki analizy struktury eksportu państw Grupy Wyszehradzkiej na tle krajów G7. Na rysunku 3 zestawiono strukturę ich eksportu w latach 1995 i 2013. Jak wspomniano, w strukturze eksportu państw G7 nie zaszły w badanym okresie istotne zmiany.

Rysunek 3. Struktura eksportu państw Grupy Wyszehradzkiej i krajów G7 w latach 1995 i 2013 (%)

Źródło: jak pod rys. 2.

W eksporcie wszystkich państw Grupy Wyszehradzkiej zmniejszyła się rola produktów opartych na zasobach i niskiej technice, natomiast wzrosło znaczenie wyrobów średniej i wysokiej techniki. W roku 1995 Polska na tle pozostałych państw Grupy Wyszehradzkiej cechowała się najwyższym udziałem w strukturze eksportu wyrobów opartych na pracy i zasobach oraz najniższym udziałem produktów średniej i wysokiej techniki. Produkty niskiej techniki większe znaczenie miały tylko na Słowacji. W rezultacie struktura polskiego eksportu była najmniej konkurencyjna i w największym stopniu odbiegała od struktury eksportu wysoko rozwiniętych państw G7. Pozytywne zmiany, które zaszły w kolejnych latach nie wpłynęły istotnie na zmianę tej sytuacji, przeciwnie – w 2013 roku spośród państw Grupy Wyszehradzkiej w polskim eksporcie najwyższy udział miały również wyroby niskiej techniki, które straciły na znaczeniu w wywozie ze Słowacji.

3. Rola inwestycji zagranicznych w procesie zbliżania struktury towarowej eksportu Polski i państw wysoko rozwiniętych

Dla Polski i pozostałych państw Grupy Wyszehradzkiej obliczono wskaźnik podobieństwa struktury ich eksportu przetwórczego w porównaniu ze strukturą eksportu krajów G7. Za elementy struktury przyjęto wyróżnione kategorie produktów. Wskaźnik podobieństwa jest miarą statystyczną pozwalającą ocenić podobieństwo kształtowania się badanej cechy, w tym przypadku udziału poszczególnych grup produktów w strukturze eksportu, w dwóch różnych zbiorowościach, którymi są tutaj poszczególne kraje Grupy Wyszehradzkiej w zestawieniu z państwami G7. Wskaźnik obliczono jako sumę mniejszych wartości udziału w strukturze porównywanej grupy produktów. Jest on określony wzorem:

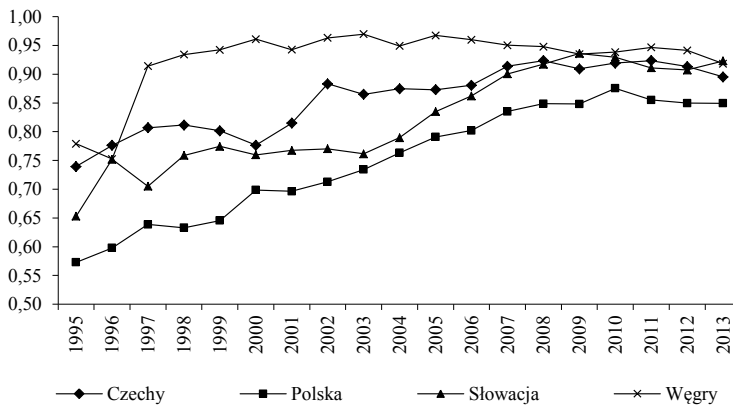
$$w_p = \sum_{i=1}^n \min(w_{1i}, w_{2i}),$$

gdzie:

- w_p – wskaźnik podobieństwa struktur,
- w_{1i} – udział w strukturze eksportu kraju 1 grupy produktów i ,
- w_{2i} – udział w strukturze eksportu kraju 2 grupy produktów i ,
- i – porównywana grupa produktów.

Wskaźnik przyjmuje wartości od 0 do 1, przy czym jego wartość równa jedności oznacza, że porównywane struktury są identyczne. Wyniki obliczeń dla porównania struktury eksportu poszczególnych państw Grupy Wyszehradzkiej z krajami G7 przedstawiono na rysunku 4.

Rysunek 4. Wskaźnik podobieństwa struktury eksportu państw Grupy Wyszehradzkiej w porównaniu ze strukturą eksportu krajów G7 w latach 1995–2013

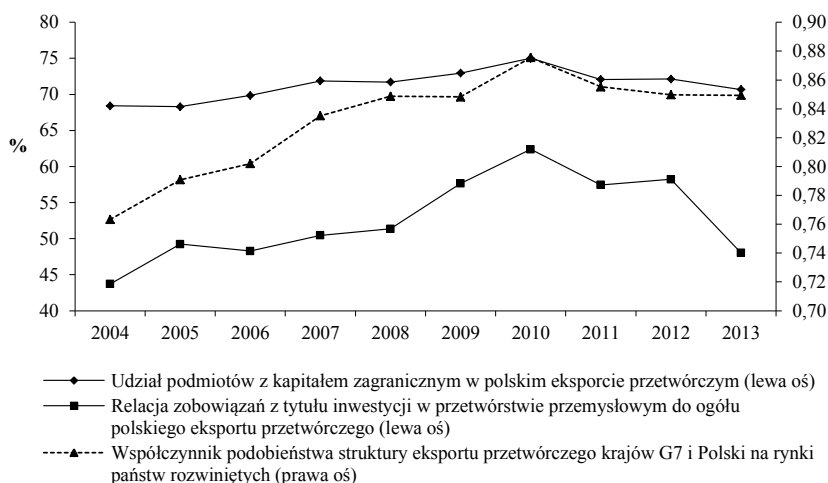
Źródło: jak pod rys. 2.

Analiza wyników wskaźnika podobieństwa potwierdziła wcześniejsze spostrzeżenia. Struktura towarowa polskiego eksportu w całym analizowanym okresie najbardziej odbiegała od kształtu struktury eksportu państw wysoko rozwiniętych. Na tle państw Grupy Wyszehradzkiej wyróżniły się pod tym względem Węgry, których struktura eksportu już od 1997 roku była bardzo zbliżona do struktury wywozu krajów G7. W tym zestawieniu na uwagę zasługuje także Polska, w przypadku której do 2010 roku notowano stałą, wysoką dynamikę upodabniania struktury eksportu z państwami wysoko rozwiniętymi. Po roku 2010 nastąpił pod tym względem regres, związany ze wspomnianymi niekorzystnymi zmianami w strukturze polskiego eksportu. Podobną sytuację odnotowano w pozostałych krajów Grupy Wyszehradzkiej.

Jak wspomniano (rys. 1), udział podmiotów z kapitałem zagranicznym w polskim eksporcie przetwórczym wzrastał do 2010 roku, ulegając stopniowemu zmniejszeniu w kolejnych latach. Zmianom ulegał również stan zobowiązań z tytułu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce w sektorze przetwórstwa

przemysłowego. W relacji do ogółu polskiego eksportu przetwórczego wartość tych zobowiązań rosła do 2010 roku, by w następnych latach ulec stopniowej redukcji. Zmiany te zbiegły się w czasie z przekształceniami struktury polskiego eksportu przetwórczego i stopniem jej podobieństwa do struktury eksportu państw G7 na rynki państw rozwiniętych. Zestawienie tych zmian, z uwagi na dostępność porównywalnych danych, począwszy od 2004 roku, przedstawiono na rysunku 5.

Rysunek 5. Udział firm z udziałem kapitału zagranicznego w polskim eksporcie przetwórczym a proces upodabniania się struktury eksportu przetwórczego Polski i krajów G7

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego*, GUS, Warszawa, za lata 2004–2013; *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym*, GUS, Warszawa, za lata 2004–2013; *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce*, NBP, Warszawa, za lata 2004–2013; *Rocznik statystyczny przemysłu*, GUS, Warszawa, za lata 2004–2013; *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, GUS, Warszawa, za lata 2004–2013; <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>, www.nbp.pl (dostęp: marzec 2015).

Analizę uzupełniono badaniem współczynników korelacji liniowej dla omawianych zmian, włączając w nią poszczególne elementy struktury polskiego eksportu przetwórczego. Wyniki zestawiono w tabeli 2. Wynika z nich wysoka dodatnia współzależność między wzrostem podobieństwa struktury eksportu przetwórczego Polski i krajów G7 a udziałem podmiotów z kapitałem zagranicznym w polskim

eksportcie (0,905614) oraz ich zaangażowaniem kapitałowym w polski sektor przetwórstwa przemysłowego (0,808485). Wraz ze wzrostem znaczenia inwestorów zagranicznych w polskiej gospodarce do 2010 roku postępował proces unowocześniania struktury eksportu, co wyrażało się jej upodobnieniem do struktury eksportu państw G7. Po roku 2010, gdy słabło zaangażowanie podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w polskim eksporcie, zmniejszał się również poziom podobieństwa struktury towarowej eksportu przetwórczego Polski i państw G7.

Tabela 2. Współczynniki korelacji liniowej między poziomem zaangażowania podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w polskiej gospodarce a zmianami struktury eksportu przetwórczego Polski i jej upodobnieniem do struktury eksportu państw G7

Wyszczególnienie	Udział firm z kapitałem zagranicznym w polskim eksporcie przetwórczym	Relacja zobowiązań z tytułu zagranicznych inwestycji w przetwórstwie przemysłowym do ogółu polskiego eksportu przemysłowego
Współczynnik podobieństwa struktury eksportu ze strukturą eksportu państw G7	0,905614	0,808485
Udział w eksporcie produktów opartych na pracy i zasobach	-0,843126	-0,716762
Udział w eksporcie produktów niskiej techniki	-0,843721	-0,831618
Udział w eksporcie produktów średniej techniki	-0,229040	-0,233597
Udział w eksporcie produktów wysokiej techniki	0,862760	0,794761

Pogrubioną czcionką wyróżniono wartości statystycznie istotne ($p < 0,05$).

Źródło: obliczenia własne w programie Statistica 10 na podstawie *Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego*, GUS, Warszawa; *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym*, GUS, Warszawa; *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce*, NBP, Warszawa; *Rocznik statystyczny przemysłu*, GUS, Warszawa; *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, GUS, Warszawa, za odpowiednie lata, <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>, www.nbp.pl (dostęp: marzec 2015).

Opisywane zmiany wyrażały się głównie w dodatniej korelacji między poziomem aktywności firm z kapitałem zagranicznym a udziałem w polskim eksporcie

przetwórczym produktów wysokiej techniki (0,862760 i 0,794761). Ujemną, wysoką, statystycznie istotną zależność odnotowano natomiast w odniesieniu do udziału w polskim eksporcie produktów opartych na pracy i zasobach oraz wyrobów niskiej techniki. Korelacja z zaangażowaniem inwestorów zagranicznych okazała się statystycznie nieistotna tylko dla produktów średniej techniki.

Podsumowanie

Z przeprowadzonej analizy wynika, że zachodzi istotny związek między aktywnością podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w polskim eksporcie a jego strukturą towarową. Charakter tej zależności pozwala stwierdzić, że kapitał zagraniczny ma istotny wkład w poprawę konkurencyjności polskiego eksportu, definiowanej poprzez dystans dzielący strukturę towarową eksportu Polski i krajów wysoko rozwiniętych. Dynamika pozytywnych zmian w polskim eksporcie utrzymywała wysokie tempo do 2010 roku. Kryzys w gospodarce światowej i ograniczenie aktywności inwestorów zagranicznych w działalności eksportowej spowodował zatrzymanie tego procesu.

Literatura

- Ambroziak Ł., *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na handel wewnątrzgałęziowy państw Grupy Wyszehradzkiej*, Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur, Warszawa 2013.
- Dunning J., *International Production and the Multinational Enterprise*, Allen & Unwin, London 1981.
- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym*, GUS, Warszawa, za odpowiednie lata.
- Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego*, GUS, Warszawa, za odpowiednie lata.
- Golejewska A., *Relacje między handlem zagranicznym i bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi w przemyśle przetwórczym Polski*, „Gospodarka Narodowa” 2004, nr 5–6.
<http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>.
- Mundell R.A., *International Trade and Factor Mobility*, „American Economic Review” 1957, June.
- Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, GUS, Warszawa, za odpowiednie lata.

Rocznik statystyczny przemysłu, GUS, Warszawa, za odpowiednie lata.

Salamaga M., *Modelowanie wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na handel zagraniczny w świetle wybranych teorii ekonomii na przykładzie krajów Europy Środkowo-Wschodniej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2013.

Weresa M.A., *Wpływ handlu zagranicznego i inwestycji bezpośrednich na innowacyjność polskiej gospodarki*, SGH, Monografie i Opracowania nr 504, Warszawa 2002.

Weresa M.A., *Zaangażowanie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w wymianę handlową z zagranicą*, w: *Handel międzynarodowy a procesy integracyjne w gospodarce światowej*, red. M. Maciejewski, S. Wydymus, Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2009.

Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na konkurencyjność polskiej gospodarki, red. E. Frajtag-Mika, PWE, Warszawa 2009.

www.nbp.pl

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce, NBP, Warszawa, za odpowiednie lata.

THE IMPACT OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT TO CHANGES IN THE COMMODITY STRUCTURE OF POLISH EXPORTS

Abstract

In the theoretical part of the article draws attention to the effects of the impact of foreign direct investment on international trade. The article refers to concepts indicating the substitution and complementary relationship between them. Reference was made also to the impact of FDI on qualitative changes in the commodity structure of exports. In the empirical part focuses on the Polish manufacturing exports. It is here that focuses the export activity of companies with foreign participation and an important part of the Polish manufacturing exports falls on these companies. The article examined the changes in the commodity structure of Polish exports in the context of the dynamics of its convergence process to the exports structure of the G7 countries. An attempt was made to determine how it can be justified by the activity of entities with foreign capital.

Translated by Marek Maciejewski

Keywords: foreign direct investment, commodity structure of exports, technology

JEL codes: F140, F210, O310